

Hebrejský knihtisk na Moravě 1753–1803

Abstrakt disertační práce

Hebrejský knihtisk v českých zemích, doložený od začátku 16. století v Praze, je téma nerovnoměrně probádané. Zatímco pražskému hebrejskému knihtisku byla věnována patřičná pozornost, hebrejský knihtisk na Moravě byl zkoumán jen v dílčích aspektech a bez širších souvislostí. Disertační práce se proto komplexně zaměřuje na jedinou děle fungující tiskárnu hebrejských knih na Moravě. Ta pracovala mezi lety 1753–1803 v Brně krátce také v Mikulově pod vedením členů rodiny Neumannovy a později Josefa Rossmanna.

Cílem práce je předložit kompletní bibliografický soupis a analytický popis celkem 108 moravských edic v hebrejštině, jidiš a jüdischdeutsch. Tento soupis je základem pro historicko-analytickou studii, která zasadí moravský hebrejský knihtisk do dobového historického a společenského kontextu. Zaměří se přitom na okolnosti vydávání hebrejských knih na Moravě, propojení tiskárny s místní židovskou komunitou, představující v té době cca 2 % obyvatel, i na to, jak se v tiskařské produkci odrážely soudobé společenské změny.

Ústřední část práce podrobně představuje dějiny tiskárny a osoby s ní spojené (tiskaři, korektoři, editoři), věnuje se i cenzuře a regulaci hebrejského knihtisku a knižního obchodu na Moravě. Zaměřuje se dále i na způsoby nakládání a okruh autorů, kteří na Moravě publikovali. Tiskařská produkce je následně zkoumána z hlediska žánrů a jazyků. Součástí práce je také kompletní katalog knižního dekoru a výběrový přehled písma se zvláštním zřetelem na vyznačovací písmo.

Výzkum, v jehož centru jsou aktéři moravského hebrejského knihtisku (tiskař, autor, nakladatel), přibližuje nakladatelské strategie hebrejské tiskárny a jejich proměny v různých obdobích její činnosti. Podrobná analýza produkce v kombinaci se způsoby nakládání ukázala vnější i vnitřní faktory, které činnost tiskárny omezovaly: šlo jak o omezení daná legislativně, tak limity na straně tiskárny (nedostatek kapitálu, malý odbyt) i čtenářské obce (konzervativní a málo početná). Výzkum zároveň upozornil na to, čím se dílna lišila od pražské hebrejské tiskárny, i na to, zda a jak byla propojená s místní židovskou komunitou.

Součástí práce je soupis a analytický popis 108 edic z Brna a Mikulova, který představuje dosud nejkompletnější bibliografii moravského hebrejského knihtisku. Z něj vycházející historicky ukotvená diachronní studie přináší komplexní pohled na hebrejský knihtisk na Moravě a zároveň jej zasazuje do širšího kontextu hebrejského knihtisku v habsburské monarchii.

Výsledky této práce mohou být užitečné pro badatele v oboru hebraistiky a judaistiky, jakož i moderní knihovnědy a literární historie, a mohou být základem pro další sociálně a kulturně orientovaný výzkum knižní kultury.

Klíčová slova:

Hebrejský knihtisk – jidiš knihtisk – hebrejské tiskárny – hebrejští knihtiskaři – židovská literatura – židovské jazyky – Neumann, František Josef – Neumannová, Anna Františka – Neumann, Josef Karel – Rossmann, Josef – Morava, 18. století – Židé – knižní kultura – hebrejská typografie – Brno – Mikulov